

MUISTIO METSÄNEUVOSTON KOKOUS 4/2022

Aika: 14.12.2022 klo 14.30–16.30

Paikka: Sokos hotelli Presidentti, Eteläinen rautatiekatu 4, kh Kaleva, 3.krs ja Teams

Osallistujat:

Antti Kurvinen, MMM, pj.

Tuula Packalen, MMM, 3. vpj.

Piia Vilenius, Kemianteollisuus ry

Tino Aalto, Sahateollisuus ry

Tomi Alakoski, Suomen 4H-liitto

Antti Asikainen, Luonnonvarakeskus

Ilpo Puputti, METO

Ari Eini, Suomen metsäkeskus

Maarit Loiskekoski, YM (etänä)

Liisa Toopakka, SLL

Helena Herttuainen, Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry

Markus Holopainen, Helsingin yliopisto (etänä)

Jyri Inha, VM (etänä)

Kirsi Joensuu, Suomen Metsäyhdistys ry

Erno Järvinen, MMM

Eki Karlsson, Suomen Latu ry (etänä)

Timo Kievari, LVM (etänä)

Satu Rantala, MMM, sihteeri

Jari Kostama, Energiateollisuus ry

Marko Mäki-Hakola, MTK r.y.(etänä)

Juha Niemelä, Metsähallitus

Karoliina Niemi, Metsäteollisuus ry

Sami Niinimäki, OKM (etänä)

Matti Peltola, Koneyrittäjät ry

Ilari Pirttilä, Metsämiesten Säätiö

Eeva Primmer, Suomen ympäristökeskus

Mai Suominen, WWF Suomi

Petri Salovaara, Suomen Partiolaiset -

Finlands Scouter ry

Jari Sirviö, Teollisuusliitto

Reima Sutinen, TEM

Leena Paaskoski, Lusto

Jari Varjo, Suomen riistakeskus (etänä)

Taina Vesanto, MMM (etänä)

Asiantuntijat:

Susanna Sepponen, Gaia

Paula Horne, PTT (etänä)

Eeva-Liisa Jorri, MMM

Lasse Kontiola, MMM

Josefiina Tiainen, MMM

Johanna Liukkonen, MMM

Muistio

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14.31. Hyväksyttiin asialista kokouksen työjärjestykseksi.

2. Metsäneuvoston edellisen kokouksen pöytäkirja (liite 1)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Ministerin ajankohtaiskatsaus

Ministeri Antti Kurvinen esitti ajankohtaiskatsauksen metsäneuvostolle. Ministeri totesi kokouksessa käsiteltävän Kansallista metsästrategiaa. Vuoden 2023 toimintasuunnitelmaa käsitellään vasta tammikuun ylimääräisessä kokouksessa.

Ajankohtaiskatsauksessa Kurvinen kertoi, että Metka on parhaillaan lausunnoilla ja luonnonsuojelulaki on hyväksytty. Metsäbiotalouden tiedepaneeliin liittyen nimeämispyynnöt ovat vireillä. Paneelin toimikausi tulee olemaan vuodet 2023–2026. Metsätuholaki on eduskunnassa käsiteltävänä ja sen lähetekeskustelu on käyty.

Kasvihuonekaasuinventaarion pikaennakot ovat näyttäneet, että metsien kasvuun ja nieluihin täytyy panostaa. Kurvinen esitti, että kysymys on tärkeä kaikista näkökulmista; niin monimuotoisuuden, ilmaston kuin talouden. Kerrottiin, että kasvun alenemisen raportti julkaistaan 21.12.2022. Lisäksi metsälain ilmastoarviointi tehdään ensi vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Kurvinen korosti koko ajan taustalla meneillään olevaa eurooppalaista keskustelua, jossa kysymyksenä on se, onko suhde metsään enemmän ratkaisukeskeinen ja mahdollistava vai uhka- ja ongelmakeskeinen. Positiivisen näköalan luominen kansallisessa ja eurooppalaisessa keskustelussa on tarpeen.

Metsäkatoasetukseen liittyen trilogit on saatu päätökseen. Myös taksonomian osalta tehdään ratkaisuja. Ennallistamisen osalta on vielä paljon edessä. Kurvinen korosti, että maaperän tilan asiat tulevat toteutuessaan koskettamaan metsiä. Keskeisenä ja isona asiana Kurvinen korosti positiivista suhtautumista metsiin ja järkevää yhteensovittamista. Hän uskoi, että nämä kaikki tavoitteet, jotka ovat myös ristiriitaisia keskenään, voidaan sovittaa järkevällä toiminnalla.

Ajankohtaiskatsauksen jälkeen metsäneuvoston käymässä keskustelussa mm. kritisoitiin eduskunnassa olevan biopolttoaineiden jakeluvaihtoehdon valmistelua. Korostettiin, että yritysvaikutuksia pitää arvioida paremmin.

Metsien kasvun alenemiseen liittyen esitettiin, että niin Suomessa, Ruotsissa kuin Norjassakin, kaikissa kolmessa metsäisessä Pohjoismaassa, on havaittu kasvun aleneminen samaan aikaan. Myöskään EU ei muodosta poikkeusta. Kerrottiin, että Euroopan komission yhteisen tutkimuskeskus JRC on sanonut, että vuonna 2100 Euroopan metsissä ei ole nieluja, mikäli nykyinen trendi jatkuu. Nähtiin kuitenkin, että pääasiallinen syy kasvun alenemiseen on ikäluokkajakauma, vaikka metsänhoitomenetelmissäkin olisi jotakin taustalla. Korostettiin, että

uuden strategiakauden alkaessa tullaan olemaan täysin poikkeavassa metsien kasvun tilassa. Nähtiin, että esiin nousee myös eri tavoitteiden yhteensovittamisen ahtaat rajat, joiden kanssa poliittiset päättäjät tulevat painimaan.

Merkittiin ajankohtaiskatsaus tiedoksi.

4. Kansallinen metsästrategia 2035 -ennakkoarviointi ja sen tulokset, Susanna Sepponen, Gaia ja Paula Horne, PTT (liite 2 ja 3)

Susanna Sepponen, Gaia Consulting, esitti Kansallinen metsästrategia 2035 -ennakkoarvioinnin ja sen tulokset. Todettiin, että ennakkoarvioinnin päätelmät on otettu huomioon nyt esillä olevassa Kansallinen metsästrategia 2035 -luonnoksessa. Kuultiin esitys ja keskusteltiin siitä.

Keskustelussa tärkeänä nähtiin strategian toimeenpanon käyntiin saaminen ja strategian eteenpäin vieminen. Nähtiin tärkeänä, että jatkossa koko metsäneuvosto ja -sektori pitää huolta siitä, että strategia lähtee eteenpäin. Oleellisena nähtiin, että hankkeissa päästään eteenpäin ja saadaan konkreettista aikaiseksi. Nostettiin yhtenä huomiona, että strategian toimeenpanossa tulisi ottaa laajemminkin huomioon yrittäjyyden edistämistä. Erityisesti huomiota tulisi kiinnittää omistajan- ja sukupolvenvaihdoksiin yrittäjäkentässä.

Selkeää rahoituspohjaa pidettiin tärkeänä. Keskusteltiin myös siitä, että hallituskausi ja sen käyttämät rahoituskohdistukset ratkaisevat hyvin paljon, mitä tapahtuu tutkimuksessa ja käytännön toimissa.

Metsäneuvostossa nähtiin, että arvioinnissa oli päästy kiinni haasteisiin ristiriitaisten tavoitteiden yhteensovittamisessa. Toisaalta myös haasteena, niin strategiassa kuin arvioinnissa, nähtiin, että ei päästy kyllin hyvin kiinni siihen, mitä vaikutuksia metsäsektori aiheuttaa ilmastoon tai ympäristöön. Nostettiin esiin, että metsästrategiaan tullaan vetoamaan mm. vaativissa poliittisissa keskusteluissa ristiriitaisista tavoitteista ja niiden hallitsemisesta. Erityisesti ilmastotavoitteiden kohdalla nähtiin tarkempi sanoitus ristiriidoista tarpeelliseksi.

Nähtiin myös, että nykyisillä mittareilla voidaan mitata helposti mm. metsien biomassan määrän muutokset, hiilitaseiden muutokset ja maaperässä tapahtuvat muutokset. Kysyttiin, mikä oli KMS2035:n vaikutus Luonnonvarakeskuksen tilastoissa ilmestyviin lukemiin. Keskusteltiin myös monimuotoisuuden mittaamisen haasteista. Toisaalta myös muistutettiin, että vaikka paljon luontotietoa puuttuu, niin Suomessa on silti maailman paras luontotieto. Korostettiin, että on paljon asioita, mitä voidaan jo tässä vaiheessa tehdä.

5. Kansallinen metsästrategia 2035, Eeva-Liisa Jorri ja Satu Rantala, MMM (liitteet 4 ja 5, tiedoksi liitteet 6 ja 7)

Eeva-Liisa Jorri ja Satu Rantala esittivät metsäneuvostolle luonnoksen Kansalliseksi metsästrategiaksi ja lausuntopalautteen perusteella tehdyt muutokset ja täydennykset. Kuultiin esitys ja keskusteltiin siitä. Puheenjohtaja Kurvinen joutui poistumaan kokouksesta tämän keskustelun aikana klo 15.50. Varapuheenjohtaja Tuula Packalen siirtyi kokouksen puheenjohtajaksi.

Kurvinen avasi keskustelun nähden oleellisena, että strategiassa on huomioitu linkit Kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelmaan (KISS) ja Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan (MISU). Lisäksi strategia on linjassa niin biotalousstrategian kuin biodiversiteettitoimienkin osalta. Huomioitavaksi hän nosti esiin, että rahoitusta Hiilestä kiinni toimenpidekokonaisuuden kautta olisi strategian toimeenpanoon vuosille 2023 ja 2024. Kurvinen toivoi, että strategian toimeenpanoon päästäisiin heti ensi vuoden alussa.

Metsäneuvostossa nähtiin, että strategian valmisteluprosessi on ollut hyvä, laaja ja osallistava. Nähtiin, että edellisen kokouksen jälkeen strategia on edistynyt paljon. Toimintaympäristössä tapahtunut muutos on onnistuttu huomioimaan strategiassa. Koettiin, että metsäneuvostossa aiemmin käytyä keskustelua metsäsektorin huolista mm. omavaraisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyen on kuultu. Myös viestinnän ja vuorovaikutuksen näkökulmasta strategia nähtiin riittävän moninäkökulmaisena ja eri tarpeet huomioonottavana. Strategia nähtiin tasapainoisena, ja nähtiin, että useat tavoitteet on saatu yhteensovitettua.

Strategian toimeenpanoon liittyen nähtiin sen vaativan entistä parempaa yhteistyötä hallinnonaloilla. Nähtiin myös tärkeänä, että strategian toimeenpanoon varmistetaan riittävät resurssit. Koettiin hyvänä, että kilpailukyky näkyy strategiassa nyt paremmin ja toivottiin sen näkyvän myös toimeenpanossa.

Keskustelussa muistutettiin myös metsänomistajista päätöksentekijöinä. Tämän tulee näkyä ja tarkoittaa mm. asiakaslähtöistä palvelua, neuvonnan kehittämistä ja sujuvaa viranomaistoimintaa. Merkittävänä nähtiin myös EU-vaikuttamisen koordinaatio. Tärkeää on, että strategiassa näkyy suomalainen näkökulma, sillä kyseessä on Suomen metsien strategia. Koettiin, että strategiassa metsien monipuolinen käyttö näkyy aiempaa paremmin. Ketterän päivitysmallin ajatuksesta pidettiin.

Strategia nähtiin hyvänä, koska siihen on helppo sitoutua laajasti. Nähtiin, että strategialla voidaan viestiä ulospäin ja Eurooppaan, että Suomessa on yhdessä sovittu tavoitekehikko, strategia ja sillä toimenpiteitä. Kehitettäväksi asiaksi nostettiin strategian sanaston eurooppalaistaminen, esimerkkinäsanana nostettiin ”rakennepiirre”, joka ei aukea sektorin ulkopuolelle.

Haasteena strategiassa nähtiin vesistö-, ilmasto- ja luonnonhoitotavoitteet. Nähtiin, että monessa näistä vain suunnitellaan, tuetaan ja edistetään eikä niissä esiinnyt varsinaisia toimia. Toivottiin toimenpiteiden konkretisointia.

Keskustelussa nostettiin myös esiin, että kansallisia tavoitteita toteutetaan alueilla. Nähtiin, että vaikka strategiassa on hyvin huomioitu alueelliset ohjelmat ja alueellinen työ, niin alueellisuutta tulisi yhä lisätä esim. kehittämishankkeen kautta.

Kriittisenä huomiona esitettiin, että strategiassa ei näy tarpeeksi selkeästi, millä keinoin suojelemattomissa metsissä saadaan kasvatettua suojelupinta-alaa. Yhtenä huomiona esitettiin, että tulevaisuudessa yhteensovittavassa elinkeinostrategiassa raha metsistä ei tule pelkästään puukaupasta, vaan rahaa pitää saada myös mm. hiilikaupasta ja luontoarvokaupoista. Nähtiin tämän liittyvän rahan lisäksi toimenpiteisiin ja sanoitukseen siitä, miten metsien käytöstä puhutaan. Toisaalta nostettiin myös esiin, että hiilikauppa ja ekologinen kompensatio tarvitsevat

selkeät pelisäännöt toimiakseen. Muistutettiin, että puuntuotanto on kuitenkin yksi keinoista, jolla metsistä on pidetty pitkään huolta. Puukaupalla iso merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle.

Vesiin liittyen nostettiin metsien käsittely ja se, että ravinteiden kiinnioton lisäksi tarvitaan kattavampia toimenpiteitä. Nostettiin esiin vesipuidedirektiivi ja nähtiin, että kirjaukset strategiassa eivät sen suhteen ole tarpeeksi ryhdikkäitä.

Keskustelua käytiin myös kiertotalousstrategialiitoksista. Kiertotalousstrategiassa todetaan, että uusiutumattomien raaka-aineiden käyttöä tulee vähentää, mutta uusiutuvien voidaan lisätä. Nähtiin, että uusiutuvuus suhteessa uusiutumattomaan tulisi tuoda vahvemmin esille metsästrategiassa ja ainakin sen toimeenpanossa.

Esitettiin, että mikäli jalostusarvoa halutaan nostaa, niin tuotannon tulee olla kilpailukykyistä. Lisäksi täytyy pitää huolta siitä, että oikea puu menee oikeisiin kohteisiin. Tällä tarkoitettiin ainespuun ohjautumista jalostukseen, ei polttoon.

Keskustelussa nousi esiin myös yhteiskunnassa parhaillaan tapahtuva metsä- ja luontosuhteiden murros, joka vaikuttaa suoraan metsäalan toimintaympäristöön ja metsien käytön hyväksyttävyyteen. Murroksen takia strategiassa tarvitaan myös metsäkulttuurista ymmärrystä. Nähtiin, että tämä ei näy vielä hyvin strategiassa. Esitettiin toive strategian ketterästä päivitysmallista, jotta tätä ajattelua saataisiin lähitulevaisuudessa strategiaan mukaan, ja jotta voidaan ennakoida sitä, mitä yhteiskunnassa laajemminkin metsiin ja metsäsuhteisiin liittyen tapahtuu. Nähtiin, että ihmisenäkökulman vahvistaminen on jatkossa tärkeää, sillä ihmiset muodostavat toimintaympäristön, missä strategiaa. Yhtenä huomiona esitettiin, että strategian tulisi huomioida paremmin sosiaaliset ja kulttuuriset muodot. Nostettiin esiin, että metsien merkitys mm. ulkoilemisessa ja luonnon virkistyskäytössä on suomalaisille erittäin merkittävää. Strategiaan toivottiin konkreettisempia sosiaalikultuurisia asioita.

Kriittisenä huomiona strategiaan liittyen nostettiin, että nielupuoli jää puutteelliseksi. Esitettiin, että hakkuiden rajoittaminen olisi ollut yksi keino, joka strategiassa oltaisiin voitu tuoda esille. Toisaalta koettiin myös, että strategiassa hiilinieluja huomioidaan kärkihankekokonaisuuden kautta riittävästi. Yksittäisessä huomiossa nähtiin strategiakoherenssi riittämättömäksi, eikä strategian koettu olevan linjassa EU-strategioiden, kuten EU:n metsästrategian ja sen avohakkuukirjauksen kanssa. Keskusteltiin myös turpeen asemasta strategiassa.

Haasteena nähtiin, että tällä hetkellä tehdään paljon strategioita, tiekarttoja ja periaatepäätöksiä. Esimerkkinä esiin nostettiin strategian strategiauniversumi-kuva, jossa on kymmeniä strategioita, jotka vaikuttavat yritysten toimenpiteisiin. Nähtiin, että pitäisi pystyä panostamaan enemmän toimeenpanoon ja että strategioita pitäisi pystyä tekemään vähemmän ja niiden pitäisi olla kokonaisvaltaisempia. Nähtiin, että kilpailukykyistä puhuttaessa pitäisi pystyä samaan aikaan katsomaan mm. luvituksen tilannetta, logistiikan kustannusta, liikenneverkoston ja energian tilannetta ja tehdä näistä kokonaisarviointi. Nähtiin, että strategiauniversumin asioita ei ole yhteensovitettu täysimääräisesti.

Nähtiin, että TKI-ohjelmassa on hyviä asioita. Tulosten jalkauttaminen ja kenttäyttäminen nähtiin tärkeänä sen vaikuttavuuden kannalta. Hankesalkkuun ja yksittäisiin hankkeisiin liittyen esitettiin, että niissä tulisi jatkossa huomioida käytännölläheisyys ja toteutettavuus.

Huomautettiin, että tekstissä metsästäjien määrä on ilmoitettu harhaanjohtavasti. Oikea luku metsästäjien määräksi on 300 000. Tiestön korjausvelkaan liittyen nähtiin mittaristoon asetettu siltojen 6 %:n tavoite hankalaksi, koska lähtötietoa ei yksityisteiden osalta ole olemassa. Ehdotettiin tavoitteen esittämistä strategiassa yleisemmin.

Keskustelun päättyessä Erno Järvinen kiitti metsäneuvostoa käydystä keskustelusta ja hyvistä yksityiskohtaisista jatkoaskelesityksistä. Hän esitti, että yksityiskohtaisiin tiekarttoihin ja toimenpide-ehdotuksiin mennään seuraavassa vaiheessa. Virheet tekstissä korjataan ja kasvihuonekaasuinventaarion tulokset päivitetään.

WWF ja SLL yhdessä esittivät, että eivät ole valmiita hyväksymään strategiaa ja jättävät eriävän mielipiteen. He toivoivat, että eriävää mielipidettä käytetään yhdessä kirittäjänä. WWF ja SLL ilmoittivat olevansa jatkossakin mukana metsäneuvostossa hakemassa yhdessä muiden toimijoiden kanssa ratkaisuja. Ensiarvoisen tärkeänä nähtiin, että strategiaa tehdään yhdessä ja, että olemassa on metsästrategia, joka palvelee suomalaisten tarpeita liittyen metsiin.

Tuula Packalen puheenjohtajana esitti kiitoksen strategian valmistelusta. Lisäksi hän kiitti lausunnonantajia, ennakoarvioijia ja metsäneuvostoa käydyistä keskusteluista, joiden avulla strategiasta saatiin viimeisen puolentoista kuukauden aikana tehtyä parempi. Myös kokouksessa käydystä keskustelusta saatiin hyviä eväitä käytäntöön vientiin. Packalen totesi, että strategian asiavirheet korjataan ja eriävä mielipide otetaan vastaan ja huomioon. Tammikuun ylimääräisessä kokouksessa keskitytään metsästrategian toimeenpanon käsittelyyn.

Tehtiin päätös strategian hyväksymisestä ja hyväksyttiin Kansallinen metsästrategia 2035.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Tiedoksi

Ei asioita tiedoksi.

8. Seuraava kokous

Seuraava kokous ke 25.1. klo 10-12. Kokouksessa käsitellään vuoden 2023 toimintasuunnitelmaa.

9. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 16.21. Toivotettiin hyvää ja rauhallista joulun odotusta!

Liitteet

Liite 1 Edellisen kokouksen muistio

Liite 2 KMS2035 ennakoarvioinnin loppuraportti

Liite 3 KMS2035 arvioinnin esitys Gaia ja PTT

Liite 4 Kansallinen metsästrategia 2035 -luonnos 7.12.2022

Liite 5 Kansallinen metsästrategia 2035 -esitys Jorri ja Rantala
Liite 6 KMS2035 TKI-ohjelma
Liite 7 Lausuntoyhteenveto KMS2035